

مبانے خط مشے گذاری عمومے

دکتر علی بعیدی مفردنیا

www.ketab.ir

سرشناسه	: بعیدی مفردنیا، علی، ۱۳۵۰ - Baeidi Mofradnia, Ali
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی خط‌مشی‌گذاری عمومی / نویسنده علی بعیدی مفردنیا.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات دارا، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۳۰۰ ص.: مصور، جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۸۵-۲۶-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۸۱] - ۳۰۰.
موضوع	: تصمیم‌گیری
موضوع	: Decision making
موضوع	: سیاست‌گذاری
موضوع	: Policy sciences
رده بندی کنگره	: HD۳۰/۲۳/م۲ ۱۳۹۸
رده بندی دیویی	: ۶۵۸/۴۰۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۶۳۱۹۷۱

نام کتاب: مبانی خط‌مشی‌گذاری عمومی

انتشارات دارا

نویسنده: دکتر علی بعیدی مفردنیا
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۸۵-۲۶-۸
چاپ: اول ۱۳۹۷
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان
ناشر: دارا

آدرس: تهران خیابان انقلاب خ دوازده فروردین خ وحید نظری پلاک ۹۸ واحد ۱
تلفن: ۸۸۸۲۴۵۰۰

فهرست

۱۱.....	مقدمه.....
۱۶.....	تعاریف و مفاهیم خط مشی.....
۱۹.....	کارکردهای خط مشی عمومی.....
۲۰.....	ویژگی های علم خط مشی گذاری عمومی.....
۲۲.....	انواع خط مشی.....
۲۴.....	تفاوت خط مشی گذاری عمومی با تصمیم گیری.....
۲۵.....	ماهیت مسائل و مشکلات عمومی.....
۳۱.....	فرایند خط مشی گذاری عمومی.....
۳۶.....	مدل های خط مشی عمومی.....
۳۸.....	انواع مدل های خط مشی گذاری عمومی.....
۳۸.....	مدل عقلایی.....
۴۲.....	مدل مطلوبیت (بهینه جویی).....
۴۳.....	مدل تصمیم گیری مقطعی.....
۴۳.....	نظریه بازی.....
۴۴.....	مدل های عقلایی تعدیل شده.....
۴۵.....	مدل رضایت بخش.....
۴۷.....	مدل جزئی - تدریجی.....
۴۸.....	محاسن مدل جزئی - تدریجی.....

۴۸.....	معایب مدل جزئی - تدریجی
۵۰.....	مدل تلفیقی
۵۱.....	مدل انتخاب عمومی
۵۲.....	مدل اکتشافی / ابداعی
۵۳.....	مدل فرآیندی
۵۴.....	مدل آشفته یا سطل زباله
۵۶.....	نظریه نخست: نقش قدرت مند یا تطبیقات با نفوذ
۵۷.....	نظریه چهارم: مرکب (مدل گروهی)
۶۰.....	مدل نهادی
۶۱.....	مدل جریان ها و روابط
۶۶.....	دستور کار گذاری
۶۸.....	عوامل مؤثر بر دستور کار
۶۸.....	عوامل خارجی
۷۰.....	عوامل داخلی:
۷۲.....	مدل های دستور گذاری
۸۵.....	تحلیل خط مشی عمومی
۸۷.....	مفهوم تجزیه و تحلیل خط مشی
۹۰.....	نقش تحلیل گر خط مشی
۹۱.....	فرایند تجزیه و تحلیل خط مشی
۹۴.....	رویکردهای تجزیه و تحلیل خط مشی گذاری
۹۷.....	رویکرد اثبات گرایی و فرا اثبات گرایی
۹۷.....	رویکرد اثبات گرایی
۱۰۰.....	رویکرد فرا اثبات گرایی
۱۰۵.....	مدل های تحلیل خط مشی
۱۰۷.....	مدل فرایندی تحلیل خط مشی
۱۰۹.....	مدل شش مرحله ای تحلیل خط مشی

۱۱۱.....	مدل های سیستمی برای تحلیل خط مشی
۱۱۱.....	مدل سیستمی تحلیل خط مشی
۱۱۴.....	پنج مدل خط مشی گذاری
۱۱۴.....	خط مشی گذاری به عنوان فرآیند تصمیم گیری عقلایی
۱۱۵.....	پیش فرض ها
۱۱۶.....	رهنمودهای ضمنی هنجاری مدل
۱۱۶.....	اصلاحیه ها
۱۱۷.....	رهنمودهای ضمنی برای تحلیل خط مشی
۱۱۹.....	خط مشی گذاری به عنوان نوع بازی سیاسی
۱۱۹.....	پیش فرض ها
۱۲۰.....	رهنمودهای ضمنی هنجاری
۱۲۱.....	رهنمودهای ضمنی برای تحلیل خط مشی
۱۲۳.....	جعبه ابزار تحلیل گر خط مشی
۱۲۴.....	خط مشی گذاری به عنوان گفتمان
۱۲۴.....	پیش فرض ها
۱۲۶.....	رهنمودهای ضمنی هنجاری
۱۲۸.....	خط مشی گذاری به عنوان سطل زباله
۱۳۳.....	خط مشی گذاری به عنوان فرآیند نهادی
۱۴۲.....	بازیگران چرخه خط مشی گذاری
۱۴۴.....	گروه های ذی نفوذ و خط مشی گذاری
۱۶۲.....	اجرا و بکارگیری خط مشی
۱۶۲.....	تعریف اجراها
۱۶۵.....	عوامل تأثیر گذار بر اجرای خط مشی ها
۱۷۰.....	شرایط اجرای مؤثر خط مشی
۱۷۳.....	بازیگران اجرای خط مشی
۱۷۴.....	رویکردهای اجرا

۱۸۲.....	نظریه اجرا.....
۱۸۵.....	نظریه بازی.....
۱۸۶.....	نظریه اسیل - وکیل.....
۱۹۰.....	الگوهای اجرای خط مشی.....
۱۹۲.....	موانع دستیابی به اجرای کامل خط مشی های عمومی.....
۱۹۹.....	منطق انتخاب ابزار.....
۲۰۲.....	انتخاب ابزار ترکیب خط مشی.....
۲۰۹.....	گونه های اساسی ابزارهای خط مشی.....
۲۱۲.....	وسایل معمول خط مشی: حجب مقوله.....
۲۱۲.....	گره یا ابزارهای اطلاعات محور.....
۲۱۲.....	مبارزه بر سر اطلاعات: خبری.....
۲۱۳.....	تشویق.....
۲۱۴.....	الگو برداری و شاخص های عملکرد.....
۲۱۴.....	کمیسیون ها و تحقیق و تفحص.....
۲۱۵.....	ابزارهای خط مشی مرجع محور.....
۲۱۵.....	مقررات دستور و کنترل.....
۲۱۸.....	تفویض یا خود تنظیمی.....
۲۱۹.....	کمیته های مشورتی.....
۲۲۰.....	ابزارهای خط مشی خزانه محور.....
۲۲۰.....	یارانه ها، کمک ها، مشوق های مالیاتی و وام.....
۲۲۲.....	تشویق زدایی های مالی: مالیات ها و مطالبات از استفاده کنندگان.....
۲۲۴.....	تأمین مالی گروه های مدافع، گروه منافع و اتاق های فکر.....
۲۲۵.....	ابزارهای خط مشی سازمان محور.....
۲۲۵.....	ارائه مستقیم.....
۲۲۶.....	مؤسسات عمومی.....
۲۲۸.....	سازمان های خانوادگی، جمعی و داوطلبانه.....

۲۳۰.....	خلق بازار.....
۲۳۶.....	سازمان‌های حکومت و تجدید ساختار آن‌ها.....
۲۳۷.....	سبک‌های اجرا و ترجیحات بلندمدت ابزار.....
۲۴۲.....	ارزیابی خط‌مشی عمومی.....
۲۴۴.....	مفهوم ارزیابی خط‌مشی.....
۲۴۷.....	روش‌های ارزیابی خط‌مشی.....
۲۴۸.....	طرح‌های غیر آزمایشی.....
۲۵۰.....	کارکردهای ارزیابی خط‌مشی.....
۲۵۱.....	الگوهای ارزیابی خط‌مشی.....
۲۵۵.....	رویکردهای ارزیابی خط‌مشی عمومی.....
۲۵۷.....	ارزیابی خط‌مشی به مثابه یادگیری خط‌مشی.....
۲۵۹.....	خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد و راه به یادگیری خط‌مشی.....
۲۶۰.....	ارزیابی موفقیت یا شکست خط‌مشی.....
۲۶۲.....	انواع ارزیابی خط‌مشی عمومی.....
۲۶۴.....	مشکلات و دلایل شکست ارزیابی خط‌مشی.....
۲۶۵.....	مسائل و مشکلات فراروی ارزیابی خط‌مشی.....
۲۶۸.....	تغییر خط‌مشی.....
۲۶۹.....	الگوهای تغییر خط‌مشی.....
۲۷۱.....	انواع تغییر خط‌مشی: عادی و غیر معمول.....
۲۷۲.....	تغییر عادی خط‌مشی.....
۲۷۳.....	تغییر خط‌مشی غیر معمول.....
۲۷۷.....	تعادل مقطعی: پیوند تغییرات معمول و غیر معمول خط‌مشی.....
۲۷۹.....	خاتمه خط‌مشی.....
۲۸۰.....	نکات مهم در مرحله خاتمه.....
۲۸۱.....	منابع فارسی.....
۲۸۴.....	منابع لاتین.....

مقدمه

مبحث خطمشی از دهه هشتاد میلادی به عنوان یکی از مهم‌ترین مباحث مدیریت است که طی سه دهه گذشته به صورت جدی مورد توجه صاحب نظران قرار گرفته است. نقش اصلی دولت در جهان جدید خطمشی‌گذاری عمومی است. دولت‌ها که دربرگیرنده قوه مجریه و مقننه هستند به خطمشی‌های عمومی شکل می‌دهند، آنها را به اجرا در می‌آورند و آگاه به ارزیابی آنچه اجرا شده است می‌پردازند. خطمشی‌های عمومی جهت‌گیری‌های کلی هستند که چگونگی عمل سازمان‌ها و مؤسسات دولتی را در آینده مشخص می‌سازند و معمولاً برای مقابله با یک مشکل و مسئله عمومی و به منظور حل آن پدید می‌آیند. کارآمدی خطمشی‌گذاری عمومی در دنیای جدید حاصل پیدایش و فراگیر شدن علوم و به کارگیری آنها به عنوان یکی از منابع خطمشی‌گذاری است. سازمان با جامعه برای تداوم حیات باید از موقعیت‌هایی عبور کند و از موقعیت موجود به موقعیت مطلوب برسد. اما قبل از اینکه امکانات و توان رسیدن به موقعیت مطلوب مطرح شود، اصول اساسی انتقال از موقعیت موجود به موقعیت مطلوب مطرح می‌شود پس خطمشی قاعده و اصول کلی و الزم برای اقدامات و حرکت‌های برنامه‌ای مطلوب است.

خطمشی عمومی را به شکل‌های مختلف تعریف کرده اند، اما به طور ساده می‌توان گفت که خطمشی عمومی تصمیمی است که در قالب یک مشکل عمومی اتخاذ می‌شود. اما باید در نظر داشت خطمشی صرفاً اتخاذ تصمیم نیست، بلکه فرایندی است شامل تمام اقدامات که از زمان احساس مشکل شروع می‌شود و به ارزیابی نتایج حاصل از اجرای خطمشی ختم می‌گردد. بنابراین، تدوین

دستور کار^۱ از قابل توجه‌ترین مباحث خط‌مشی‌گذاری است که مشخص می‌کند، چه مسایلی مورد توجه و بررسی قرار گیرند و کدام مسائل، اصل مطرح نشوند، بررسی و حل آنها بماند. مشکل عمومی، شرایطی است که نیاز یا نارضایتی را برای بخشی از مردم به همراه دارد که رهایی را از دولت جستجو می‌کنند. باید در نظر داشت که نیازها یا نارضایتی‌هایی هم وجود دارد که هیچ‌گاه تبدیل به دستور کار خط‌مشی‌گذاران نمی‌شوند و باقی می‌مانند. اکنون این سوال مطرح می‌شود که چرا و چگونه در شرایطی مسئله خط‌مشی به وجود می‌آید یا نمی‌آید. این تصمیم حیاتی است و حتی مهم‌تر از تصمیم، مربوط به تعیین راه حل می‌باشد.

خط‌مشی‌ها، اندیشه ما را در تصمیم‌گیری راهنمایی می‌کنند. خط‌مشی مشخص کننده محدوده‌ای است که تصمیم‌های آتی باید در داخل آن اتخاذ شود. خط‌مشی یک برنامه عمومی است که به منزله راهنمای عمل مدنظر مدیران قرار می‌گیرد. بدین معنی که مدیران بلندپایه نقش برجسته‌ای در تعیین خط‌مشی کلی سراسر سازمان دارند. نحوه اجرای برنامه برای مسئولان اجرای سازمان، بوسیله خط‌مشی تعیین می‌شود. همین‌طور وسیله مؤثری برای کنترل عملیات به شمار می‌آید. در این کتاب ابتدا در فصل اول به کلیات خط‌مشی عمومی و تعاریف، مفاهیم و کارکردهای خط‌مشی پرداخته می‌شود. سپس مدل کلی خط‌مشی عمومی در فصل دوم کتاب تبیین می‌گردد. دستورگذاری خط‌مشی که از مهمترین مباحث خط‌مشی‌گذاری است در فصل سوم تشریح می‌گردد. در فصل چهارم کتاب، تجزیه و تحلیل خط‌مشی و مدل‌های تحلیل تشریح می‌گردد. بازیگران خط‌مشی، اجرای خط‌مشی و ابزار خط‌مشی در فصول پنجم تا هفتم مورد مطالعه قرار گرفته و در نهایت ارزیابی خط‌مشی و تغییر و خاتمه خط‌مشی در فصول هشتم و نهم تبیین می‌گردد.